

УДК 378:372.77(477)

Бондаренко Андрій Ігорович

докторант Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків),
кандидат наук з державного управління

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Анотація. У статті вдосконалено механізми державного забезпечення фінансової безпеки в національній економіці. Зокрема, визначено місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки суспільства. Досліджено засоби державного забезпечення результативності фінансової безпеки в національній економіці. Установлено взаємозв'язок між правовим забезпеченням фінансової безпеки та її результативністю. Виокремлено критерії забезпечення результативності фінансової безпеки національної економіки.

Ключові слова: механізми; державне забезпечення; результативність; фінансова безпека; національна економіка.

Бондаренко А.И. Механизмы государственного обеспечения результативности финансовой безопасности в национальной экономике

Аннотация. В статье усовершенствованы механизмы государственного обеспечения финансовой безопасности в национальной экономике. В частности, определено место финансовой безопасности в системе экономической безопасности общества. Исследованы средства государственного обеспечения результативности финансовой безопасности в национальной экономике. Установлена взаимосвязь между правовым обеспечением финансовой безопасности и ее результативностью. Выделены критерии обеспечения результативности финансовой безопасности национальной экономики.

Ключевые слова: механизмы, государственное обеспечение, результативность, финансовая безопасность, национальная экономика.

Bondarenko A.I. Mechanisms of state support of the financial security effectiveness in the national economy

Annotation. The place of financial security in the system of economic security of society is determined in the article. The criteria of ensuring of the effectiveness of the financial security of the national economy are highlighted. The means of the state providing of the financial security effectiveness in the national economy are investigated. The relationship between the legal content of financial security and its effectiveness is established.

Key words: mechanisms; state support; effectiveness; financial security; national economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Саме від адекватності державного забезпечення залежить результативність забезпечення фінансової

безпеки українського, західного або східного соціуму. Відповідно в нинішніх умовах слід урахувати структуру державного регулювання, що визначає функціонування глобальної та національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку національної економіки досліджували в своїх наукових працях такі вчені, як В. Беседін, А. Музиченко [6], М. Кизим, В. Горбатов [7] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте механізми державної підтримки результативності вітчизняної економіки в контексті забезпечення фінансової безпеки потребують дальшого розвитку.

Формулювання цілей статті. Ураховуючи вищезазначене, метою статті є вдосконалення механізмів державного забезпечення фінансової безпеки в національній економіці.

Для досягнення поставленої мети в роботі потрібно вирішити такі завдання:

- визначити місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки суспільства;
- виділити критерії забезпечення результативності фінансової безпеки національної економіки;
- дослідити засоби державного забезпечення результативності фінансової безпеки в національній економіці;
- установити взаємозв'язок між правовим забезпеченням фінансової безпеки та її результативністю.

Виклад основного матеріалу. Аналіз методологічних аспектів вивчення фінансової безпеки економічного сектору України припускає передусім зв'язок сутності поняття фінансової безпеки з дослідженнями безпеки соціуму. У наукових роботах поняття проблеми державного регулювання фінансової безпеки визначається, по-перше, як істотний елемент економічної безпеки. Існують і альтернативні думки, оскільки увага дослідників акцентується на різних аспектах цього складного концепту.

Справді, оскільки фундаментальною основою економічної результативності діяльності держави є економічна безпека, одним із найважливіших елементів економічної безпеки соціуму в сучасній ситуації є фінансова безпека, у зв'язку з чим виникає потреба мати чітку дефініцію фінансової безпеки [4].

Виходячи з цього, слід розглядати кілька сторін фінансової безпеки, до яких належать геофінанси як головна складова геоекономіки: глобальні фінанси, а також фінансові кризи, що ведуть до занепаду економіки. На підставі сукупності цих аспектів дається таке визначення фінансової безпеки: «Фінансова безпека держави – це основна умова її здатності здійснювати самостійну фінансово-економічну політику відповідно до своїх національних інтересів. Загалом, на нашу думку, результативність фінансової безпеки держави має ґрунтуватися на сукупності таких критеріїв:

- забезпечувати стійкість економічного розвитку держави;
- забезпечувати стійкість платіжно-розрахункової системи й основних фінансово-економічних параметрів;
- нейтралізувати вплив світових фінансових криз і тіньових структур на національну економічну й соціально-політичну систему;
- запобігати великомасштабному витоку капіталів за кордон з реального сектору економіки;
- запобігати конфліктам між владою різних рівнів з приводу розподілу й використання ресурсів національної бюджетної системи; притягати і використовувати засоби іноземних запозичень;
- запобігати злочинам і адміністративним правопорушенням у фінансових правовідносинах. Такого роду дефініція фінансової безпеки є фактично набором завдань, рішення яких державою потрібне для забезпечення результативного функціонування як фінансової системи країни, так і всієї системи державного управління суспільством.

Побудова економіко-теоретичного знання визначається взаємодією його акторів (автора, носія і користувача). З цих позицій його онтологічна складова багато в чому є похідною від економіки як об'єкта; гносеологічна складова походить від стану й еволюції науки та наукової діяльності; праксеологічна складова – від порядку й умов практичного застосування знання, а культурно-аксіологічна складова детермінується духовними, соціальними, політичними й екологічними чинниками. У свою чергу кожна з означених складових має власну структуру (склад елементів).

Згідно з концепцією О. Ананьїна, онтологічна структура економіко-теоретичного знання (економічної теорії) репрезентується картинами економічної реальності, кожна з яких є «узагальненою характеристикою власного внутрішнього змісту цієї предметної галузі». Ця онтологічна структура економіко-теоретичного знання виявляється відкритою щодо сукупності різних економічних реалій та набору їх фрагментів, яка визначає їх корисність, а також практичну результативність. Такого роду відкритий характер онтологічної структури економіко-теоретичного знання і наявність безлічі можливостей породжують фундаментальну гносеологічну асиметрію цього знання. Остання виявляється в помітній перевазі темпів фрагментації економіко-теоретичного знання перед темпами його інтеграції. У результаті знання про самі економічні (і відповідно фінансові) зв'язки є фрагментарним, поки немає їх синтезу, поєднання, сполучення та гармонізації. Ідеться про методологічні передумови пошуку, комбінування й синтезування знання згідно з науковими і практичними завданнями, до вирішення яких воно притягується [1]. Відповідно, результативність забезпечення фінансової безпеки економіки України можлива лише в разі застосування адекватної реаліям економічної теорії та відповідної системи механізмів державного регулювання. Тому не слід економити на засобах, потрібних для розроблення економічної теорії та пов'язаної з нею економіки, щоб отримати найбільше

наближення до дійсності, що дозволяє робити більш точний прогноз майбутнього стану глобальної та національної економіки.

Ключовою складовою інтелектуального забезпечення державного регулювання фінансової безпеки економіки України постає система штучного інтелекту (пристрої, що імітують із колосальним прискоренням за допомогою комп'ютера процеси мислення або розумної поведінки). Один із фахівців у галузі штучного інтелекту дає таке визначення цієї сфери наукового дослідження: «Штучний інтелект можна визначити як галузь комп'ютерної науки, що займається автоматизацією розумової поведінки». Зазвичай виокремлюють кілька напрямків штучного інтелекту – експертні системи, штучні нейронні мережі та нечітку логіку, природномовні системи. Так, експертні системи успішно використовуються в різних сферах людської діяльності: у медичному страхуванні, у нарахуванні заробітної плати службовців, у банківській діяльності, зокрема в забезпеченні фінансової безпеки. Цілком очевидно, що в найближчій перспективі експертним системам належатиме провідна роль в економіці й фінансах. Слід відзначити, що значущість систем штучного інтелекту в забезпеченні фінансової безпеки України зростатиме. Дослідження свідчать про перспективність розробок колективного штучного інтелекту зі заздалегідь заданими властивостями. Тому можна розраховувати на створення системи колективного штучного інтелекту, чії властивості відповідатимуть вирішенню складних завдань забезпечення фінансової безпеки.

Не менш істотною в забезпеченні фінансової безпеки України виявляється здатність державних органів контролювати фінансову діяльність віртуальних організацій у сфері бізнесу. Компанії, що функціонують у віртуальному середовищі, імовірно, усе більшою мірою зазнають тиску національних й інтернаціональних агентств, що своєю чергою вимагають прозорості у веденні операцій. Відповідно, «віртуальний, але видимий» може стати гаслом регулятивних органів. У цьому контексті фінансові

професіонали, імовірно, мають відігравати ключову роль в організаціях, забезпечуючи еластичність віртуальних операцій; усе це відбувається в регулятивному середовищі, що, імовірно, у найближчому майбутньому буде нестримно змінюватися. Нині відбувається розвиток електронного бізнесу, що реалізується за допомогою Інтернету. Тому державним органам України й інших країн для забезпечення фінансової безпеки економічної сфери соціуму доведеться віднаходити способи контролю та механізми державного регулювання діяльності електронного бізнесу [3].

Вирішення завдань із забезпечення інформаційного й інтелектуального забезпечення соціально-економічного розвитку та фінансової безпеки України є недостатнім без відповідного правового забезпечення діяльності державних і недержавних управлінських органів і структур. Можна констатувати, що стрімкий розвиток новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, зростання економічної цінності інформаційних ресурсів призвели до такого нового явища, як комп'ютерна злочинність. Тому державні органи потребують детально опрацьованої правової основи, що забезпечує фінансову й економічну безпеку країни.

Саме право з усіма його правовими нормами та законами лежить в основі функціонування системи фінансово-економічної безпеки нашої країни. Воно базується на Конституції України, Законі України «Про основи національної безпеки», Концепції національної безпеки та доктрині інформаційної безпеки України.

Відповідно до чинного законодавства забезпечення фінансово-економічної безпеки нашої країни покладено на ієрархічну структуру органів державної влади. Слід зазначити, що ефективне функціонування ієрархічної структури органів державної влади України щодо правового забезпечення фінансової безпеки країни є неможливим без наявності соціального капіталу. Загальновизнано, що наразі розвиток соціуму в усіх його аспектах вимагає розвиненого людського потенціалу, одним із найважливіших проявів якого є

соціальний капітал. Одночасно з цим істотним є те, що правова система також є соціальним капіталом. Відповідно важливо, що «зміни в суб'єктивній нормі дисконту членів співтовариства стануть заміною оптимальній або ефективній мірі жорсткості обмежень, що вводяться індивідами, поведінці, яка відбита в законі». Цього роду соціальний капітал має свою вартість, яка вимагає підтримки, що виражається в зростанні громадського блага для суспільства й індивідів [2, 5].

Соціальний капітал людського потенціалу також має свою вартість, його підтримка сприяє зростанню громадського блага. Це, своєю чергою, підвищує значущість правової системи як соціального капіталу, що зміцнює фінансову безпеку України.

Відповідно місце фінансової безпеки держави в системі економічної безпеки суспільства зумовлено зв'язком інституту власності з капіталом, а також із фундаментальною роллю віртуальних фіктивних фінансів у розвитку глобальної мережевої економіки, що можна зрозуміти лише в межах теорії рефлексивності.

По-друге, адекватне забезпечення державного регулювання фінансової безпеки українського соціуму можливе лише на основі багатоаспектних зв'язків фінансової діяльності з новими інформаційними й телекомунікаційними технологіями, з системами штучного інтелекту, з методами інформаційної та економічної війни, з віртуальним управлінням.

По-третє, результативність механізмів державного регулювання фінансової безпеки суспільства залежить передусім від функціонування правової системи, що є соціальним капіталом, а також від розвитку людського капіталу, який дозволяє здійснювати фінансовій системі України безпечну діяльність [3; 7].

Висновки з даного дослідження. Загалом у результаті проведення нашого дослідження було отримано такі висновки.

1. Визначено місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки суспільства. Зазначено, що одним із найважливіших елементів економічної безпеки соціуму в сучасній ситуації є фінансова безпека.

2. Досліджено засоби державного забезпечення результативності фінансової безпеки в національній економіці. Підкреслено, що базисом підтримки фінансової безпеки є онтологічна структура економіко-теоретичного знання. Визначено, що ключовими засобами забезпечення результативності фінансової безпеки в національній економіці є здатність державних органів контролювати фінансову діяльність віртуальних організацій у сфері бізнесу та системі штучного інтелекту.

3. Установлено взаємозв'язок між правовим забезпеченням фінансової безпеки та її результативністю. Наголошено на тому, що право з усіма його правовими нормами й законами лежить в основі функціонування системи фінансово-економічної безпеки України.

4. Виокремлено критерії забезпечення результативності фінансової безпеки національної економіки, що мають забезпечувати стійкість економічного розвитку держави; забезпечувати стійкість платіжно-розрахункової системи й основних фінансово-економічних параметрів; запобігати масштабному витоку капіталів за кордон; запобігати злочинам і адміністративним правопорушенням у фінансових правовідносинах.

Загалом отримані висновки та зроблені пропозиції дозволять удосконалити механізми державного забезпечення фінансової безпеки в національній економіці.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому плануємо продовжити це дослідження, ґрунтуючись на сьогоденних зарубіжних напрацюваннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ананьин О. И. Экономика: наука и/или искусство / О.И. Ананьин. – М. : Институт экономики, 2007. – 66 с.
2. Барановська В. Державний контроль в умовах ринкової економіки / В. Барановський, О.Шевченко // Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в умовах

- міжнародної інтеграції : тези доповідей (20–22 квітня 2005 р.). / Відп. ред. А.Д. Бутко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2005. – Ч. 1. – С. 195–197.
3. Данилишин Б. М. Науково-інноваційне забезпечення сталого економічного розвитку України / Б. М. Данилишин, В. І. Чижова // Економіка України. – 2004. – № 3. – С. 4–11.
 4. Добрынин А. И. Экономическая теория / А.И. Добрынин, Л.С. Тарасевич. – СПб. : Изд. СПбГУЭФ, Изд. “Питер”, 2004. – 544 с.
 5. Дорогунцов С. Государственное регулирование техногенно-экологической безопасности в регионах Украины / С. Дорогунцов, А. Федорищев // Экономика Украины. – 2002. – №4. – С. 79–77.
 6. Економіка України: стратегічне планування : монографія / за ред. В. Ф. Беседіна, А.С.Музиченка. – К.: Вид-во НДЕІ, 2008. – 499 с.
 7. Кизим Н. А. Концентрация экономики и конкурентоспособность стран мира : монография / Н. А. Кизим, В. М. Горбатов. – Х. : ИНЖЕК, 2005. – 216 с.

Statement of the problem. The effectiveness of ensuring of the financial security of Ukraine depends on the adequacy of government support. Accordingly, it is necessary to take into account the structure of state regulation which determines the functioning of the global and national economy in the current conditions,

Urgency. The questions of the of the national economy development were researched in works of the following scientists: V. Besedin, A. Muzychenko, M. Kizim, V. Gorbатов etc. However, the mechanisms of state support of the national economy effectiveness in the context of financial security providing need further development.

The purpose of the article is improving of the mechanisms of the state support of the financial security in the national economy.

Our task was to study the place of financial security in the system of economic security of society, the means of the state providing of the financial security effectiveness in the national economy.

Summary. The place of financial security in the system of economic security of society is determined in the article. The criteria of ensuring of the effectiveness of the financial security of the national economy are highlighted. The means of the state providing of the financial security effectiveness in the national

economy are investigated. The relationship between the legal content of financial security and its effectiveness is established.

Conclusions and outcomes. Finally it is shown that the effectiveness of the mechanisms of state regulation of the financial security of a society depends, first of all, on the functioning of the legal system, which is a social capital, as well as on the development of human capital.